

підлітків є вимогливими до свого зовнішнього вигляду й довго розглядають себе в дзеркалі, невідповідність їх власного вигляду ідеалу, який пропонують засоби масової інформації, стає причиною тривоги й невпевненості. Занепокоєність підлітків своїм зовнішнім виглядом тісно пов'язана із гендерною ідентичністю. Від того, яким є знання підлітків про себе, залежить формування гендерної ідентичності, а також ставлення до себе, до оточуючих людей різної статі, до світу в цілому. Хлопчиків, головним чином, хвилює їх фізична сила, дівчат хвилює привабливість обличчя, стрункість, вага тіла.

Виникнення порушень гендерної ідентичності у підлітків може бути пов'язане також з помилками батьків в сфері соціально-статевого контролю за поведінкою дітей. Соціально-статевий контроль має особливе значення у процесі соціалізації особистості. Такий контроль може виявлятися в різних формах в залежності від ціннісних орієнтацій мікросередовища. Це може стосуватися понять про «добродесність», «невинність», «гідність», «честь», «цнотливість» та проявлятися в реакціях сусідів, близьких людей, членів групи, дорослих членів сім'ї. саме реакція мікросередовища є одним із основних засобів соціального контролю.

Важливу роль у житті підлітків відіграє школа та позашкільні заклади, бо саме тут відбувається процес засвоєння дітьми соціального досвіду, здійснюється процес спрямованих і спонтанних впливів на особистість, що допомагає їй засвоїти норми, та правила поведінки відповідно до культурних уявлень про роль, становище й призначення статей у суспільстві, прилучає дівчину та хлопця до усталеної системи гендерних ролей.

Підліток має бачити й пізнавати різні рольові моделі поведінки й уміти дистанціюватися від одних та ідентифікуватися з іншими. Таке експериментування дає змогу підліткам усвідомити сенс соціальної дійсності, набути гендерної ідентичності, соціальної та особистісної компетентності.

Бібліографічні посилання:

1. Аверін В.А. Психологія особистості: Навчальний посібник. СПб.: Вид-ство. Михайлова А., 1999. 89с.
2. Берн Ш. Гендерна психологія. СПб.: Прайм-ЄВРОЗНАК, 2014. 320с.
3. Бойко О. Гендерні аспекти психічного здоров'я // Зап. Психології. 2015. № 1. С. 110-116.
4. Говорун Т. В., Кікінеджі О. М. Гендерна психологія: Навч. Посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2004. 307с.

Ісаєва Сабіна,
викладач кафедри психології
та педагогіки
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ,
інспектор ННІЗНПК

СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Ні в кого не викликає сумнівів ствердження про те, що навчання у вищому навчальному закладі сучасної молоді є одним з головних періодів їхнього життя, особистого росту і формуванню майбутнього висококваліфікованого спеціаліста. У зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу відбуваються суттєві зміни в навчальному процесі. Це стосується зміни навчальних планів, встановленні нових критеріїв оцінювання, втіленні нових педагогічних технологій, формі організації та проведення занять, розширення мобільності студентів, запровадження системи кредитів. Навчання в університеті стає досить складним і за формою, і за змістом.

Під час отримання вищої освіти молода людина стикається із рядом проблем, які так чи інакше пов'язані з початком дорослого та самостійного життя: нове оточення на навчанні, в гуртожитку, необхідність в додаткових коштах, проживання в гуртожитку тощо. Ряд проблем, які виникають тепер повинен вирішувати самостійно, а це потребує нових навиків.

Всі вище перелічені зміни, як зазначає І. Бех, для невідповідної людини є занадто складними, це може призвести до перекручення уявлень про майбутню професію і створенні різних психологічних захистів - знецінення професії, а в гіршому випадку відступ від обраного шляху [1].

Рахується, що період студентства – це особливий етап в розвитку людини, який характеризується певними умовами життя, побуту, праці, навчання, спілкування, особливою суспільною поведінкою і психологією. Тому проблеми в адаптації студентів до нових життєвих обставин виникають через невідповідність їх суб'єктивних очікувань і наявних умов реальності. До того ж, виникає суперечність між інтелектуальним, творчим, особистісним потенціалом студента, з одного боку, і змога його реалізації, які надає навчальний заклад, з іншого. Ці можливості завжди обмежені, а інколи навіть пов'язані з суттєвими ускладненнями організаційного, фінансового чи психологічного порядку. Суперечності також виникають і через незвичні для тодішніх школярів особливості нової системи навчання, нового колективу, нових вимог життєдіяльності: зміни режиму праці, побуту, відпочинку тощо.

Необхідно звернути увагу на те, що кожний студент проходить адаптацію до нових умов навчання у вищому закладі освіти, але часові межі адаптації, складність перебігу цього процесу здебільшого є неоднаковими. Не всі фактори впливу на особистість студента у вищому навчальному закладі сприяють успішній його адаптації.

Адаптація – це передумова активної діяльності і необхідна умова її діяльності. У цьому полягає позитивне значення адаптації для успішного функціонування індивіда в тій чи іншій соціальній ролі [2].

Виготський С. розглядав психологічну адаптацію, як один із провідних чинників і як необхідна умова соціалізації. Аналізувавши процес входження дитини до нових соціальних ситуацій та процес формування у неї певного ставлення до суспільного оточення. Тобто, зароджуючись у безпосередніх соціальних контактах дитини з дорослими, вищі психічні функції згодом "встають" у її свідомість. За цих умов розгортаються процеси інтеріоризації соціальних норм і вимог соціальної значущої поведінки у внутрішній план її індивідуальної активності. А це, в свою чергу, приводить до формування все нових і нових властивостей особистості, які виступають психологічними засобами побудови більш досконалих стратегій діяльності, дитини, досягнення нею вищих рівнів соціалізації.

Агаджанян А. вважав, що в формуванні адаптації студентів до навчання приймають участь певні фактори. Фактори, що відображають рівень підготовки до навчальної та не навчальної діяльності. Фактори, що характеризують розвиток індивідуальних здібностей до адаптації. Фактори, що вказують педагогічний вплив на процес адаптації. Фактори, пов'язані з умовами навчання і проживання.

Автори А. Гришанов, В. Цуркан зміст процесу адаптації студентів визначають як формування нового ставлення до професії; засвоєння нових навчальних форм, оцінок, способів і прийомів самостійної роботи й інших вимог, пристосування до нового типу навчального колективу, його звичаїв, традицій, вивчення нових видів наукової діяльності, пристосування до нових умов побуту в студентських гуртожитках, нових зразків студентської культури, нових форм використання вільного часу.

Висновок: основною метою створення умов адаптації є визнання самооцінки особистості кожної людини, її права на розвиток і прояв власної індивідуальності. Прояв труднощів, які виникають перед студентами у вищому навчальному закладі, і формулювання шляхів їх подолання дозволить підвищити активність студентів у набутті якісних знань, вмінь та навиків, що сприятиме уникненню відрахування студентів.

Бібліографічні посилання:

1. Бадертдінов Р. Р. Взаємозв'язок гендерних особливостей і ставлення до свого здоров'я в студентському середовищі. *Фундаментальні дослідження*. 2014. № 3-3. С. 617-619.
2. Бал Г.А. Поняття адаптації та її значення для психології особистості. *Питання психології*. 1989. №1. С.92-100.